

ВІДГУК

**офіційного опонента на дисертацію Гальонкіної Юлії Сергіївни
«Світоглядні детермінанти сучасної вітчизняної юридичної освіти», що
подана на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі
спеціальності 12.00.12—філософія права**

Актуальність теми дослідження. Професія юриста є однією з найбільш древніх в історії цивілізації, оскільки з'явилася разом з правом. Її роль зростала в міру розвитку законодавства та підвищення його ролі у врегулюванні суспільного життя. Україна, яка сьогодні прагне побудувати розвинену державу і громадянське суспільство, потребує суттєвого оновлення своїх основ. Цей процес супроводжується переосмисленням та суттєвими змінами у підготовці юридичних кадрів країни. Окрім того, в умовах ринкової економіки роль права і професія юриста значно підвищується.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації є достатнім. Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані у дисертації є цілком обґрунтовані, причому широко використовувалась джерельна, історіографічна база та пізнавальний інструментарій. Автор досить аргументовано визначила ключові аспекти досліджуваної проблеми, її об'єкт і предмет. Сформульовані мета і завдання дослідження, дозволили Ю. С. Гальонкіній здійснити філософсько-правове дослідження феномену юридичної освіти, визначити його місце в системі соціальних інститутів, з'ясувати його особливості на сучасному етапі розвитку українського суспільства.

Встановлено, що юридична освіта як складний, багатогранний соціальний феномен є об'єктом осмислення вчених-представників різних напрямів сучасної гуманітаристики. Юридична освіта перебуває у полі зору представників філософії, філософії права, історії, культурології, економіки,

політології та юриспруденції. За допомогою використання низки принципів наукового пізнання, методологічних підходів і методів у роботі здійснено спробу конструювання поняття «юридична освіта», визначення його місця в поняттєво-категоріальному апараті філософії права.

Достовірність, новизна висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є одним з перших у вітчизняному правознавстві комплексним філософсько-правовим монографічним дослідженням сучасної юридичної освіти в Україні в контексті панівних світоглядних орієнтацій.

До елементів наукової новизни дослідження слід також віднести і наявний в роботі «стик», сплав різних аспектів вивчення юридичної освіти, що сприяє формуванню об'ємного, панорамного бачення проблематики підготовки майбутніх юристів, а також виявлення ознак стійкої наступності в розвитку цієї галузі освіти. Крім того, такий підхід демонструє широту дослідницького простору, а також свободу дослідного маневру, які наявні в проблемному полі «право - освіта», не дивлячись на дві яскраві і дискусійні домінанти, що сформувалися в останні роки (концепти освітнього права та юридичної педагогіки).

Методологія осмислення вітчизняної юридичної освіти охоплює світоглядні та інші основи, принципи наукового пізнання, методологічні підходи та загальнонаукові методи дослідження. Осмислення проблем розуміння та теоретичного осмислення проблем юридичної освіти здійснювалося на основі таких принципів наукового пізнання як усебічність, науковість, історизм, об'єктивність, конкретність тощо, а також з використанням загальнологічних методів: аналізу, синтезу, абстрагування, узагальнення, порівняння, індукції, дедукції. Стрижньове значення для вивчення предмета дослідження відіграли методологічні підходи, серед яких виокремлено культурологічний, системний, антропологічний та ін.

Не викликає зауважень також структура дисертації, яка складається з анотації державною та англійською мовами, списку публікацій здобувача за

темою дисертації, вступу, трьох розділів, що об'єднують вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. У цілому аналіз змісту розділів дисертації, висновків до них і загальних висновків дозволяє підсумувати, що мета і завдання дослідження в основному реалізовані.

Апробація дисертації. Основні результати дисертації відображено в 10 наукових працях, зокрема в чотирьох статтях у наукових фахових виданнях України, одній статті в науковому періодичному виданні інших держав, а також у п'яти тезах доповідей у збірниках матеріалів наукових теоретико-практичних конференцій.

Основні положення та висновки дисертації обговорювались на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях і круглих столах, зокрема: «Іншомовна підготовка працівників правоохоронних органів та фахівців із права» (м. Київ, 14 квітня 2016 р.), «Актуальні проблеми законодавства України: пріоритетні напрями його вдосконалення» (м. Одеса, 13–14 жовтня 2017 р.), «Формування національної правової системи України в контексті євроінтеграційних процесів» (м. Київ, 21 квітня 2017 р.), «Філософські, методологічні та психологічні проблеми права» (м. Київ, 11 листопада 2017 р.), «Українська мова в юриспруденції: стан, проблеми, перспективи» (м. Київ, 30 листопада 2017 р.).

Зміст дисертації відповідає спеціальності 12.00.12 – філософія права, за якою вона подається до захисту, а зміст автореферату є ідентичним до основних положень дисертації. Зміст дисертації Ю. С. Гальонкіної свідчить про високий науковий рівень і всебічність опрацювання фундаментальних аспектів обраної теми, глибоке розуміння теоретико-правових проблем вітчизняної юридичної освіти, притаманне дисертанту цілісне бачення засобів їх розв'язання. У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертаційного дослідження, висвітлено стан її розробки, окреслено зв'язок роботи з науковими програмами, планами та темами, мету та задачі, об'єкт і предмет, методи дослідження, визначено наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, наведено дані про апробацію результатів

дисертації та кількість публікацій, а також охарактеризовано структуру дисертації.

Розділ 1. «Теоретико-методологічні засади дослідження вітчизняної юридичної освіти» присвячено вивченню історичних і сучасних проблем пізнання юридичної освіти, плюралізму інтерпретацій поняття «освіта», визначенню предмета дисертації, а також питанням вибору, обґрунтування та використання методів дослідження.

У свою чергу розділ 2 «Сучасна вітчизняна юридична освіта в системі європейських світоглядних координат» об'єднує два підрозділи, у яких окреслено магістральні світоглядні орієнтири вітчизняної юридичної освіти.

При цьому розділ у розділі 3 «Вітчизняна юридична освіта і глобалізаційні виклики XXI століття» з урахуванням міжнародних та європейських стандартів, досвіду інших країн, а також вітчизняних традицій проаналізовано стан і перспективи подальшого розвитку юридичної освіти в Україні в умовах євроінтеграції та глобалізації.

Варто наголосити на тому, що до незаперечних позитивних аспектів змісту представленої на рецензування дисертації потрібно віднести наступне: 1) спокійний, виважений, інтелігентний тон ведення полеміки на сторінках дисертації, висока повага здобувача до інших учених, їх думок; 2) значне інформаційне наповнення тексту дисертації, яке забезпечується шляхом об'єктивного аналізу значної кількості наукових праць, нормативно-правових актів, міжнародно-правових документів тощо; 3) використання наукових праць, підготовлених науково-педагогічними працівниками кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ, насамперед М. Костицьким, О. Бандурою, В. Вовк, Г. Петровою, Т. Кумедою, Р. Шевчуком та іншими, що черговий раз підкреслює зв'язок дисертанта з кафедрою, її науковими школами, традиціями тощо.

Оцінка мови і стилю дисертації. Текст дисертаційного дослідження підготовлений науковим стилем, державною мовою. Наукові положення,

висновки та рекомендації викладені стисло, точно, ясно та просто, що забезпечує легкість і доступність їх сприйняття. Оформлення дисертації в цілому відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України. У ході рецензування наукової роботи запозичень матеріалу без посилання на відповідні джерела не виявлено.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами і грантами. Дисертацію виконано відповідно до законів України «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», Національної стратегії розвитку освіти на 2012–2021 роки (Указ Президента України від 25 червня 2013 року № 344/2013), Плану заходів щодо розвитку вищої освіти на період до 2015 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 року № 1728-р), Плану заходів Міністерства освіти і науки України щодо виконання Закону України від 1 липня 2014 року № 1556-VII «Про вищу освіту» (наказ МОН України від 16 вересня 2014 року № 1048), Концепції реформування освіти в Міністерстві внутрішніх справ України (наказ МВС України від 25 листопада 2016 року № 1252), Переліку пріоритетних напрямів наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України на період 2015–2019 років (наказ МВС України від 16 березня 2015 року № 275), планів науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт Національної академії внутрішніх справ на 2016, 2017 роки. Тему дисертації затверджено рішенням вченої ради Національної академії внутрішніх справ від 28 квітня 2015 року (протокол № 9).

Зауваження щодо змісту дисертації. Відзначаючи позитивні аспекти роботи, звернемо увагу й на деякі дискусійні, не повною мірою опрацьовані положення дисертації:

1. Робота є філософсько-правовою, тому звертання до природничо-правової тематики була б доречною в аспекті права особи на освіту, оскільки особливістю права людини на освіту є поєднання «негативної» і

«позитивної» складових свободи індивіда. Кожна людина має право вибору форм і методів навчання, в яке держава втручатися не має права, і захищене від дискримінації в освітній сфері (негативний аспект), але при цьому має право розраховувати на позитивні дії держави по створенню і належному функціонуванню системи освіти (позитивний аспект) .

2. В цілому не заперечуючи відчутний державний вплив на сучасну вітчизняну юридичну освіту, автор не приділяє достатньої уваги специфіці управління цим напрямом вищої освіти на сучасному етапі через основні форми нагляду і контролю – ліцензування, акредитацію та моніторинг, спираючись на їх нормативне обґрунтування. Закономірним бачиться сюжет про співпрацю держави і суспільства в сфері підготовки юристів.

3. Одним із понять, з яким автор працює у дослідження, є «світоглядний детермінант». Варто зазначити, що ще на початку ХХ ст. відбувся синтез понять «цінність» і «установка», під яким сьогодні розуміється індивідуальне ставлення до об'єкта, який визначається як цінність в конкретній соціальній спільноті. Доречним було б чітке розмежування, з точки зору змістовного наповнення, вказаних концептів.

4. В дисертації достатньо уваги приділено явищу комодифікації у сфері сучасної юридичної освіти. Але, на наш погляд, неналежно висвітлена еволюція комодифікації – від технології переходу духовних процесів в товарне виробництво з подальшою трансформацією отриманого продукту у вид «нової духовності», що в цілому представлено зміною пріоритетів: не людина, а її майбутня функція стає центром прикладання педагогічних зусиль.

5. У першому розділі дисертації Гальонкіна Ю.С. аналізує три історико-культурні типи юридичної освіти в Європі (середньовічну,

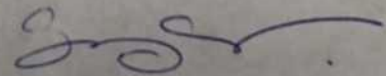
новочасову і сучасну), доводячи детермінованість змісту і форм цього виду освіти конкретним соціокультурним контекстом. Видається, що більшої переконаності така позиція набула б, якби автор більше детально опрацювала поняття та явище «картина світу». Зокрема, такий її різновид, як «гуманітарна картина світу», складовою частиною якої є «правова картина світу».

Загальний висновок

Дисертаційна робота Гальонкіної Юлії Сергіївни на тему: «Світоглядні детермінанти сучасної вітчизняної юридичної освіти» виконана вперше і поглиблює наявні філософсько-правові знання щодо природи та специфіки судової влади і є суттєвим внеском до вітчизняної правової науки. Дисертація є завершеною, самостійно підготовленою кваліфікаційною науковою працею. Виходячи з наведеного вище, можна стверджувати, що дисертаційна робота відповідає вимогам, сформульованим у п.п. 9, 11, 12 Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р., а її автор – Гальонкіна Юлія Сергіївна – заслуговує присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.12 – філософія права.

Офіційний опонент:

Гурак Руслан Васильович,

кандидат юридичних наук, доцент,

Голова Державної служби якості освіти України

17 квітня 2018 р.

Гіднєс

Р. В. засвідчує